

Prof. n. med. Lidia Chomicz , prof. nadzw. WUM

Warszawa, 21.09.2016

Zakład Biologii Medycznej

Wydział Nauki o Zdrowiu

Warszawski Uniwersytet Medyczny

lidia.chomicz@wum.edu.pl

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Anny Baumann-Popczyk

**p.t. Badanie częstości występowania zakażeń wirusem zapalenia wątroby typu E
w populacji polskich myśliwych oraz analiza czynników sprzyjających nabyciu
zakażenia tym wirusem**

Przedstawiona mi do oceny rozprawa doktorska mgr Anny Baumann-Popczyk liczy łącznie 126 stron i ma układ typowy dla prac doktorskich; składa się z siedmiu zasadniczych rozdziałów, 12 rycin, 17 tabel, wykazu skrótów z objaśnieniami, wykazu załączników oraz streszczenia pracy w języku polskim i abstraktu w języku angielskim. W pracy autorka wykorzystała 234 pozycje piśmiennictwa.

Cele pracy obejmowały

1. oszacowanie rozpowszechnienia markerów zakażenia HEV w populacji polskich myśliwych oraz
2. określenie czynników związanych z rozpowszechnieniem przeciwciał anti-HEV IgG w badanej grupie.

Uzasadnienie podjęcia tego tematu zawarła Autorka w obszernym rozdziale 1 Wstęp oraz 2 Cele Pracy. Wirusowe zapalenie wątroby typu E którego czynnik etiologiczny stanowi wirus zapalenia wątroby E (HEV) uważa się w Europie za nowo-pojawiającą się chorobę, której w ostatnich latach poświęca się coraz więcej uwagi - stwierdza Autorka , zarazem wskazując na doniesienia o negatywnych skutkach zdrowotnych i na konieczność poznania, przynajmniej wstępnego, sytuacji epidemiologicznej zakażeń tym wirusem w Polsce.

Pozytywnie oceniając trafność i oryginalność podjętej przez Autorkę problematyki, należy zwrócić uwagę na fakt, że epidemiologiczna sytuacja zapalenia wątroby typu E jest w Polsce słabo poznana; nierzadko rozpowszechniane są błędne informacje o nie występowaniu przypadków rodzimych. Wśród przyczyn tego stanu rzeczy Autorka wymienia :

- niespecyficzny, a nawet bezobjawowy przebieg zakażenia,
- niewystarczającą świadomość problemu wśród lekarzy oraz
- trudności diagnostyki w kierunku HEV.

Wstępnie Autorka założyła, że częstość rozpowszechnienia zakażenia wśród myśliwych może stanowić górną granicę występowania WZW typu E na terenie naszego kraju.

Ponieważ rezerwuary wirusa HEV stanowią ludzie, dzikie zwierzęta (dziki, jelenie, sarny), także trzoda chlewna, myśliwi są grupą potencjalnie narażoną na zakażenie odzwierzęce. którego źródłem są te zwierzęta; ryzyko zakażenia w tej grupie dodatkowo zwiększa fakt, że, wg danych Polskiego Związku Łowieckiego, 10%, myśliwych to osoby zawodowo związane z rolnictwem, w tym hodowlą trzody chlewnej.

Należy podkreślić, że jest to pierwsze w Polsce badanie na taką skalę nad występowaniem i dyspersją zakażenia wirusem HEV.

Autorka trafnie dobrała metody i narzędzia badawcze. Badanie stanowiło część dużego projektu finansowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego „Badania rozpowszechnienia wybranych czynników zoonotycznych: *Echinococcus multilocularis*, *Trichinella spiralis* oraz wirusa zapalenia wątroby typu E (HEV) w populacji polskich myśliwych”. Część ujętą w rozprawie doktorskiej zaplanowano je i zrealizowano w formie badania przekrojowego, w którym wzięło udział 1021 myśliwych; materiał badawczy gromadzono od października 2010 do lipca 2012.

Organizacja i przebieg badania, dobór próby, badanie ankietowe i laboratoryjne oraz materiał do nich zostały odpowiednio dostosowany do celu. Wykonano szereg oznaczeń przeciwciał anti-HEV w surowicy, z zastosowaniem Testu ELISA, immunoblot; podjęto badania na obecność HEV-RNA metodą Real-Time PCR. W ramach Analizy danych przygotowano ich bazę. W części opisowej badania dokonano porównania populacji myśliwych w Polsce i grupy badanej.

W celu określenia czynników, związanych z obecnym bądź przebyłym zakażeniem HEV, zastosowano analizę statystyczną - jedno i wieloczynnikową. Prezentacja wyników właściwie odzwierciedla założone cele badań.

Godny uwagi jest rozdział 6, dotyczący ograniczeń badania, wynikających z modelu przyjętego w badaniu, które mogły mieć znaczenie dla przeprowadzonego wnioskowania. Autorka wskazała - jako podstawowe ograniczenie - klasyfikację uczestników badania w oparciu o wyniki badania testu ELISA w analizie - anty-HEV IgG; wymienia i wyjaśnia m. innymi konieczność pewnych uproszczeń w zestawie pytań ankietowych.

Uzyskane w badaniach rezultaty dotyczą m. innymi prevalencji przeciwciał anty-HEV IgG, które wykryto u 227 (22,2%) badanych. „Rozpowszechnienie” przeciwciał anty-HEV IgG okazało się związane z wiekiem: statystycznie wyższe rozpowszechnienie przeciwciał anty-HEV IgG wykryto w grupie wiekowej powyżej 65 roku życia niż w grupach osób młodszych. Bezpośredni kontakt ze zwierzętami gospodarskimi, głównie z trzodą chlewną korelował z wyższą prevalencją tych przeciwciał; natomiast mycie rąk przez myśliwego - bezpośrednio po zakończeniu patroszenia pozyskanej zwierzyny - istotnie zmniejszało rozpowszechnienie przeciwciał specyficznych przeciwko HEV.

Nowe dla wiedzy dane przeanalizowane zostały w Dyskusji; dokonano w niej wnikliwych odniesień do aktualnego piśmiennictwa i ujęto w 5 wnioskach, przy czym Autorka podkreśliła konieczność podjęcia działań informacyjnych wśród myśliwych oraz propagowania wiedzy o zagrożeniach związanych z zakażeniami HEV i metodach prewencji.

Rozprawa doktorska, przygotowana przez Panią mgr Annę Baumann-Popczyk, stanowi unikalne, oryginalne opracowanie o bardzo wysokiej wartości merytorycznej .

Z obowiązku recenzenta, odnośnie poprawności edytorskiej, zwracam uwagę na pewne niedociągnięcia:

- w spisie treści nie zostały wymienione tytuły rozdziałów 6 i 7;
- występują pewne niekonsekwencje stosowania skrótów : np. wzw, Wzw;
- inne drobniejsze „usterki” literowe np. WYKAZ RYCINY na str.74.

Niedociągnięcia te nie zmniejszają wartości pracy.

Podsumowując, pragnę podkreślić, że w rozprawie doktorskiej, przedstawionej mi do recenzji, Pani mgr Anna Baumann-Popczyk podjęła problem, dotyczący narastającego, bardzo słabo rozpoznanego w Polsce, niezwykle ważnego zagrożenia zdrowia publicznego, związanego z zakażeniem o charakterze zoonozy.

Wniosek końcowy

Uwzględniając aspekty poznawcze, naukowe i praktyczne rozprawy doktorskiej Pani mgr Anny Baumann-Popczyk p.t.: „Badanie częstości występowania zakażeń wirusem zapalenia wątroby typu E w populacji polskich myśliwych oraz analiza czynników sprzyjających nabyciu zakażenia tym wirusem”, jako recenzentka stwierdzam, że praca ta spełnia wszystkie wymogi stawiane rozprawom na stopień doktora nauk o zdrowiu zgodnie z Ustawą z 14marca 2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2014r. poz.1852 z późn. zmianami).

W związku z tym z pełnym przekonaniem zwracam się do Wysokiej Rady Naukowej Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny z wnioskiem o przyjęcie rozprawy i dopuszczenie Pani mgr Anny Baumann-Popczyk do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Jednocześnie, ze względu na wysokie walory poznawcze, naukowe i praktyczne rozprawy, stanowiącej unikalne, oryginalne opracowanie o bardzo wysokiej wartości merytorycznej, stawiam formalny wniosek o jej wyróżnienie.

Prof. zw. n. med. Lidia Chomicz